

засобів для досягнення антисоц. цілей, хоча при важкому ступені сп'яніння мають місце серйозні мозкові порушення, які відсутні при легкому та середньому сп'янінні. До стану сп'яніння законодавець також відносить і факт перебування особи під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції. О., що о. а. в., не мають юрид. значення, якщо особа вчинила правопорушення, відповідальність за яке передбачає застосування абсолютно визначеної санкції. При накладенні стягнення обставини, що обтяжують відповідальність, враховуються лише за умови, що вони перебувають за межами складу правопорушення, тобто не є його складовою частиною, конструктивними елементами складу адмін. проступку. Так, вчинення дрібного хуліганства в стані сп'яніння обтяжує відповідальність порушника, а керування транспортним засобом у стані сп'яніння не обтяжує, тому що ця ознака безпосередньо входить до складу правопорушення.

Лит.: Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>; Кодекс України про адміністративні правопорушення: Науково-практичний коментар / Р. А. Калюжний, А. Т. Комзюк, О. О. Погрібний та ін. К., 2008; Адміністративне право України: словник термінів / за заг. ред. Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. К., 2014; Шестак Л. В., Веремієнко С. В. Обставини, що обтяжують адміністративну відповідальність // Порівняльне аналітичне право, 2019, № 5.

В. Г. Чорна.

ОБСТАВИНИ, ЩО ПОМ'ЯКШУЮТЬ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ – певні обставини, які знижують суспільно небезпечний (шкідливий) рівень правопорушення (злочину чи проступку) та особи правопорушника.

О., що п. в., регулюються ККУ та КУпАП.

Відповідно до ст. 34 КУпАП О., що п. в. за адмін. правопорушення, визнаються: 1) щире розкаяння винного; 2) відвернення винним шкідливих наслідків правопорушення, добровільне відшкодування збитків або усунення заподіяної шкоди; 3) вчинення правопорушення під впливом сильного душевного хвилювання або при збігу тяжких особистих чи сімейних обставин; 4) вчинення правопорушення неповнолітнім; 5) вчинення правопорушення вагітною жінкою або жінкою, яка має дитину віком до одного року.

ЗУ може бути передбачено й ін. О., що п. в. за адмін. правопорушення. Орган (посадова особа), який вирішує справу про адмін. правопорушення, може визнати пом'якшуючими і обставини, не зазначені в законі.

С. О. Островський.

ОБГЛЯД ОСОБИ НА СТАН СП'ЯНІННЯ – один із заходів забезпечення провадження у справах про адмін. правопорушення, який проводиться з метою припинення факту керування особою транспортним засобом, річковими або маломірними суднами у стані алкогольного, наркотичного чи ін. сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, отримання в уста-

новленому законом порядку необхідних доказів такого правопорушення, забезпечення своєчасного і правильного розгляду відповідної справи.

Стан сп'яніння – певний стан нервової системи і всього організму людини, викликаний потраплянням із зовні та дією речовин органічного чи хімічного походження. Залежно від речовини, вживанням якої викликається стан сп'яніння, його поділяють на: а) алкогольне; б) наркотичне; в) токсичне. Алкогольне сп'яніння – психічний стан людини, який виникає внаслідок вживання алкогольних напоїв (алкогольної інтоксикації), що призводить до фізіологічних, психічних, вегетативних і неврологічних розладів. Розрізняють просте (фізіологічне) і патологічне сп'яніння. Наркотичне сп'яніння – це психічний стан людини, викликаний вживанням наркотичних засобів. Токсичне сп'яніння – це психічний стан людини, викликаний вживанням психотропних та ін. одурманюючих речовин (крім алкогольних напоїв і наркотичних засобів). Установлення стану сп'яніння здійснюється на підставі огляду, який проводиться згідно з встановленим порядком.

Низка норм Особливої частини КУпАП передбачає адмін. відповідальність, пов'язану з перебуванням особи у стані сп'яніння: а) порушення правил дорожнього руху пішоходами, велосипедистами та особами, які керують гужовим транспортом, і погоничами тварин, які перебувають у стані сп'яніння – ч. 2 ст. 127 КУпАП; б) допуск до керування транспортними засобами водіїв, які перебувають у стані алко-

гольного, наркотичного чи ін. сп'яніння – ч. 1 ст. 129 КУпАП; в) керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи ін. сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції – ст. 130 КУпАП; г) розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв на виробництві – ст. 179 КУпАП; д) доведення неповнолітнього до стану сп'яніння – ст. 180 КУпАП. У цих нормах, де стан сп'яніння є обов'язковою ознакою складу адмін. правопорушення, йдеться саме про фізіологічне сп'яніння. Але проведення О. о. на с. с. ст. 266 КУпАП передбачає лише щодо водія (судноводія). Згідно з п. 1. 10 Правил дорожнього руху, затв. постановою КМУ від 10 жовт. 2001 № 1306, водій – це особа, яка керує транспортним засобом і має посвідчення водія (посвідчення тракториста-машиніста, тимчасовий дозвіл на право керування транспортним засобом, тимчасовий талон на право керування транспортним засобом) відповідної категорії. Водієм також є особа, яка навчає керуванню транспортним засобом, перебуваючи безпосередньо в транспортному засобі. Отже, формально водієм вже не вважається особа, яка хоча і керує фактично транспортним засобом, але не має на це отриманого в установленому законом порядку права.

Огляду на стан сп'яніння підлягають водії транспортних засобів, щодо яких у поліцейського уповноваженого підрозділу Нац. поліції України є підстави вважати, що вони перебувають у стані сп'яніння згідно з ознаками такого ста-

ну. Ознаками алкогольного сп'яніння є: запах алкоголю з порожнини рота; порушення координації рухів; порушення мови; виражене тремтіння пальців рук; різка зміна забарвлення шкірного покриву обличчя; поведінка, що не відповідає обстановці. Ознаками наркотичного чи ін. сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, є: наявність однієї чи декількох ознак стану алкогольного сп'яніння (крім запаху алкоголю з порожнини рота); звужені чи дуже розширені зіниці, які не реагують на світло; сповільненість або навпаки підвищена жвавість чи рухливість ходи, мови; почервоніння обличчя або неприродна блідість (пп. 3–4 розд. I Інструкції, затв. наказом МВСУ, МОЗУ від 9 листоп. 2015 № 1452/735).

Особи, які керують транспортними засобами, річковими або маломірними суднами і щодо яких є підстави вважати, що вони перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи ін. сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, підлягають відстороненню від керування цими транспортними засобами, річковими або маломірними суднами та оглядові на стан алкогольного, наркотичного чи ін. сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції (ч. 1 ст. 266 КУпАП).

Огляд проводиться: а) поліцейським на місці зупинки транспортного засобу з використанням спец. технічних засобів, дозволених до застосування МОЗ і Держспоживстандартом; б) лікарем закладу охорони здоров'я (в сільській

місцевості за відсутності лікаря – фельдшером фельдшерсько-акушерського пункту, який пройшов спец. підготовку) (п. 3 Порядку, затв. постановою КМУ від 17 груд. 2008 № 1103).

Поліцейськими використовуються спец. технічні засоби, які мають, зокрема, сертифікат відповідності та свідоцтво про перевірку робочого засобу вимірювальної техніки. Перед проведенням огляду на стан сп'яніння поліцейський інформує особу, яка підлягає огляду на стан сп'яніння, про порядок застосування спец. технічного засобу та на її вимогу надає сертифікат відповідності та свідоцтво про перевірку робочого засобу вимірювальної техніки. О. о. на с. с. на місці зупинки транспортного засобу проводиться в присутності 2-х свідків. Не можуть бути залучені як свідки поліцейські або особи, щодо неупередженості яких є сумніви. Установлення стану алкогольного сп'яніння здійснюється на підставі огляду, який проводиться згідно з вимогами цієї Інструкції поліцейським з використанням спец. технічних засобів, показники яких після проведення тесту мають цифровий показник більше 0,2 проміле алкоголю в крові (пп. 3–7 розд. II Інструкції, затв. наказом МВСУ, МОЗУ від 9 листоп. 2015 № 1452/735). Результати огляду на стан сп'яніння водія транспортного засобу, проведеного поліцейським, зазначаються в акті огляду на стан алкогольного сп'яніння з використанням спец. технічних засобів. У випадку встановлення стану сп'яніння результати огляду, проведеного поліцейським, зазначаються у протоколі про адмін. правопорушення, до якого долучається акт огляду.

У разі незгоди водія (судноводія) на проведення огляду на стан алкогольного, наркотичного чи ін. сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують його увагу та швидкість реакції, поліцейським з використанням спец. технічних засобів або в разі незгоди з його результатами огляд проводиться в закладах охорони здоров'я. Перелік закладів охорони здоров'я, яким надається право проведення огляду особи на стан алкогольного, наркотичного чи ін. сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують її увагу та швидкість реакції, затверджується управліннями охорони здоров'я місц. держ. адміністрацій. Проведення огляду осіб на стан алкогольного, наркотичного чи ін. сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, в ін. закладах забороняється.

Огляд осіб на стан алкогольного, наркотичного чи ін. сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, здійснюється в закладах охорони здоров'я не пізніше 2-х годин з моменту встановлення підстав для його здійснення. Огляд у закладі охорони здоров'я та складення висновку за результатами огляду проводиться в присутності поліцейського. Кожний випадок огляду осіб на стан алкогольного, наркотичного чи ін. сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, у закладі охорони здоров'я реєструється в порядку, визначеному спеціаль-

но уповноваженим центр. органом виконавчої влади в галузі охорони здоров'я (ч. 3–4 ст. 266 КУпАП). У разі скоєння дорожньо-транспортної пригоди, унаслідок якої є особи, що загинули або травмовані, проведення огляду на стан сп'яніння учасників цієї пригоди є обов'язковим у закладі охорони здоров'я.

Огляд на стан наркотичного сп'яніння проводиться лише у закладах охорони здоров'я. Проведення лабораторних досліджень на визначення наркотичного засобу або психотропної речовини обов'язкове. Метою лабораторного дослідження є виявлення або уточнення наявних речовин, що здатні спричинювати стан сп'яніння (пп. 7–8 розд. III Інструкції, затв. наказом МВСУ, МОЗУ від 9 листоп. 2015 № 1452/735).

У разі відмови водія транспортного засобу від проведення огляду в закладі охорони здоров'я поліцейський у присутності 2-х свідків складає протокол про адмін. правопорушення, у якому зазначає ознаки сп'яніння і дії водія щодо ухилення від огляду.

Лит.: Монсеев В. С. Алкогольная болезнь: поражения внутренних органов при алкоголизме. М., 1990.

М. Ю. Веселов.

ОКРЕМА УХВАЛА – один із видів ухвал, що є формою реагування суду на порушення норм права, причини та умови, що спричинили (зумовили) ці порушення, з метою їх усунення та запобігання таким порушенням у майбутньому (ст. 249 КАСУ). Цей вид ухвали є елементом механізму стримування і протипаг гілок держ. влади. Необхід-